

ושלש רצופין.

ב-י **מני הא ברייתא? אילימא רבנן? ומי אית להו לרבנן מפורין? הא רבנן? הא רבנן? — לולד שני מניא, ולא משכחת להו מפורין!?**

וכאן לא יועיל אפילו אם נאמר שמדובר בתאומים שהרי מדובר שהראשון זכר. ואם כן, אפילו אם השני גם זכר לא יתכן שיגמרו ימי טוהר שלו קודם הראשון. ובכי האי גוונא פשיטא שלרבנן אזלינן בתר השני, ולא שייך שימי טוהר דראשון היו מפורין.

אלא, לאו, רבי יהודה היא. ושמע מינה: חומרא אית ליה, קולא לית ליה! שלא משלימין את ימי הטוהר דראשון היכן שנפסקו באמצע על ידי טומאה דשני.

ועוד אמר רב אשי: תא שמע: ביולדת נקבה נאמר "וששים יום וששת ימים". יכול שתמנה את הששה ימים בין רצופין ובין מפורין, שהרי כאן לא כתיב "יום" אלא "ימים" דמשמע אפילו מפורין. דהיינו, כגון שמנתה ששים ושלושה ימי טוהר, ונשאר עוד שלשה ימים, והפילה. והוה אמינא שימי טומאה של השני יפסיקו את המנין, ותשלם את שלשת הימים הנותרים לאחר ימי טומאה של השני [ואח"כ תתחיל ימי טוהר לשני], ונמצא שהששה ימים מפורין.

תלמוד לומר "ששים ושש" — מה ששים כולן רצופין, כדרשינן לעיל, אף ששה כולן רצופין, ואינה משלימה אותם לאחר מכן.

הא — מני?

אילימא רבנן, מי אית להו לרבנן מפורין? וכאן ודאי שהולד השני נמשכין ימי טוהר שלו לאחר גמר ימי טוהר דראשון, ובאופן כזה הא רבנן לולד שני מניא, ולא שייך מפורין לענין מנין הראשון.

אלא, לאו, רבי יהודה היא, ושמע מינה: חומרא אית ליה, קולא לית ליה שלענין ימי טוהר מודה רבי יהודה שהשני עיקר ואין השלמה לימי טוהר דראשון. שמע מינה!

מתניתין:

ועתה מבאר התנא מי הם החמשה המביאים קרבן עולה ויורד, לפי הישג ידו. אלו מביאין קרבן עולה ויורד:

על שמיעת קול. דהיינו שבועת העדות [ונקט לישנא דקרא "ושמעא קול אלה"].

ועל ביטוי שפתים — שבועת ביטוי!

ועל טומאת מקדש וקדשיו, שנכנס למקדש או אכל קדשים בטומאת הגוף.

והיולדת.

והמצורע.

גמרא:

תנו רבנן: יש מביא קרבנותיו בדלות

טוהר. ולכן כשימי טוהר של ראשון עודפים על ימי השני, בזה מודים רבנן שהיינו צריכים ליתן

בפני עצמו, אלא הם עולים לכאן ולכאן], מכח זה אנו אומרים, שלא ניתן לראשון כלל ימי

ועשירות. ויש מביא בדלות, ויש מביא בדלי דלות.

ומבארין: יולדת – מביאה בדלות ועשירות. יולדת עשירה מביאה כבש לעולה ועוף אחד לחטאת, ועניה מביאה שתי עופות אחד לחטאת ואחד לעולה. והיינו "בדלות ועשירות" שאפילו כשהיא עשירה ומביאה קרבן עשירות, דהיינו בהמה, מביאה עמו גם עוף שהוא קרבן דלות [חק נתן]. [פירוש אחר. אפילו כשהיא דלה ומביאה שני עופות הרי החטאת שביניהם נחשבת ל"קרבן עשיר", שהרי גם עשירה מביאה עוף לחטאת [רש"ש].

מצורע מביא בדלות, כשהוא דל מביא שני עופות, אחד לחטאת ואחד לעולה, במקום כבשה לחטאת וכבש לעולה שמביא העשיר⁽²⁹⁾.

על שמיעת הקול וביטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו מביאין בדלות שני עופות, אחד לחטאת ואחד לעולה, במקום כבשה אחת לחטאת שמביא עשיר. ודלי דלות, העני ביותר, מביא מנחה עשירית האיפה סלת

לחטאת.

תניא אידך: יש מביא אחד תחת אחד, יש מביא שנים תחת שנים. יש מביא שנים תחת אחד. יש מביא אחד תחת שנים. מכאן אתה למד לעשירית האיפה בפרוטה, שצריך שתהא שוה לפחות פרוטה.

ומבארין: יולדת מביאה אחת תחת אחת. היינו פרידה [גזול] אחת דעוף לעולה בעניה, תחת כבש שמביאה העשירה לעולה.

מצורע עני מביא שתי פרידין לחטאת ולעולה, תחת שני כבשים לחטאת ועולה בעשיר.

על שמיעת הקול וביטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו מביאין שתי פרידין לחטאת ולעולה, תחת כבשה אחת לחטאת בעשיר, והיינו שנים תחת אחד.

ומביאין בדלי דלות עשירית האיפה, תחת שתי פרידין של דלות, והיינו אחד תחת שנים.

קתני בכרייתא: מכאן אתה למד לעשירית האיפה שהיא בפרוטה.

יולדת, הכל מודים שאם הביאה תור לחטאת בעודה עניה, והעשירה, שהיא מביאה כבש לעולה, ואיננו אומרים שכבר נקבע לה קרבן דלות על ידי חטאת העוף, הואיל וגם בעשירות הרי קרבנה הוא חטאת העוף. אבל במצורע, אם הביא חטאת העוף בדלות, והעשיר, הרי הוא מביא גם עולתו בדלות, לדעת רבי שמעון, הואיל ומצורע עשיר מביא חטאת בהמה, ומשום כך אמרה הכרייתא "יולדת מביאה בדלות ובעשירות". כלומר, שאף על פי שהיתה דלה

ללידה ראשונה את כל תשלום ימיה, שלא ביטלה אחרונה את הראשונה. ולכן הוצרכנו ללמוד מן הפסוק, שמאחר ולא יהיו רצופים בטרה, אין נותנים לראשון ימי טוהר אחר לידה שניה.

29. גירסת הספרים שלפנינו היא, "מצורע מביא בדלות". וצריך ביאור, הלא גם במצורע נאמר דלות ועשירות כמו ביולדת. ותירץ האור שמח [מחו"כ ה ט], שלענין

ומבארנין: מנלן?

דתנו רבנן: האומר: הרי עלי להביא קרבן בסלע למזבח — מביא כבש! לפי שאין דבר שקרב בסלע אלא כבש. שהכבש דינו שיהא שוה לפחות סלע.

ומבארנין: ממאי ידעינן שהכבש בסלע?

מדאמר רחמנא באשם מעילות "איל אשם בכסף שקלים". דהיינו, שני סלעים. והאיל הוא בן שתי שנים, מכלל, דכבש שהוא בן שנה — בסלע! (30)

ומנלן דאיל בן שתי שנים? מדכתיב בכל התורה "כבש בן שנתו", מכלל דאיל בן שתיים הוא.

ותנן: [לעיל ח, א] עמדו קינין בו ביום ברבעתים, דהיינו כל קן [שיש בו שני עופות] עמד ברבע דינר.

והשתא מבארנין מנלן דעשירית האיפה בפרוטה: ומדחם רחמנא עליה דדלות למהוי חד משית עשר בעשירות. שהדל מביא [בשמיעת הקול] קן בשווי רבע דינר במקום כבש של עשיר ששוה סלע, ונמצא ששווי הקן הוא אחד חלקי שש עשרה משווי

הכבש [שהסלע הוא ארבעה דינרים, ורבע דינר הוא אחד חלקי שש עשרה מארבעה דינרים]. וכמו כן חם רחמנא עליה דדלי דלות, שמביא עשירית האיפה קמח, למהוי חד משית עשר בדלות ממחיר הקן. ומזה ידענו דעשירית האיפה בפרוטה, וכדמפרש ואזיל לקמן.

ומקשינן: אם כן, דאמרת דקרבן "דלות" כמה הוא — ריבועא דדינר. וכמה פריטי פרוטות יש בריבועא דדינר — ארבעים ותמניא פריטי [עיי'ן רש"י החשבון]. ומעתה חד משית עשר ד"דלות" כמה הוא — תלתא פריטי [3=16:48]! וקתני "מכאן אתה למוד לעשירית האיפה — בפרוטה".

והשתא תיקשי: אמאי פרוטה? האמרת עשירית האיפה "דלי דלות" הוא, ואמרת דדלי דלות חד משית פרי דדלות הוא דחשבינן, אם כן עשירית האיפה דשלוש פריטי הויין ולא פרוטה?

ומשנינן: תנא, את היחס בין דלות לעשירות — מיולדת יליף. דמתניא היולדת בדלות רק פרידה אחת שהיא חצי קן, שמחירו שמינית דינר. ומביאה אותו תחת הכבש שמביאה עשירה, שמחירו סלע, דהוי הפרידה חד מתלתין ותרין דכבש [1:32], והיינו עשרים

דנקא". אבל בפחות מדנקא, הרי הוא עובר באיסור מדרבנן. ולשון התוס' במנחות [קז ב ד"ה כבש], שעין יפה מביא בסלע ועין רעה בדנקא. אבל מעיקר דין תורה די בפרוטה. אולם האחרונים מדקדקים מלשון רש"י מנחות [שם ד"ה יביא הוא] שנאמרה הלכה למשה מסיני שכבש יהיה בא בסלע, ואם כן יהיה לכאורה קשה מהנאמר בזבחים שם.

בעת הקרבת קרבנה הראשון, מביאה את קרבנה השני בעשירות. אבל "מצורע מביא בדלות", שאם היה דל בתחילתו, אינו מביא שוב, אלא בדלות.

30. כתבו התוס', שאמנם מצוה מן המובחר להביא בסלע, אבל אם אינו רוצה, יכול להביא בדנקא, כמו שלמדנו בזבחים [מח] "חטאת בת

לעשירות, שהוא אחד לשש עשרה.

ולאחר שידענו שהיחס בין דלי דלות לדלות הוא אחד לשש עשרה אנו חוזרים ללמוד מיולדת את שווי הקרבן שבדלות – וכיון שקרבן הדלות של יולדת הוא שמינית דינר [שהוא אחד משלשים ושנים ממחיר הכבש שהוא סלע], שהם כ"ד פרוטות, והדלי דלות הוא אחד חלקי שש עשרה ממנו, עלינו לחלק את עשרים וארבע הפרוטות לשש עשרה כדי לקבל את מחיר עשירית האיפה קמח, שהוא הקרבן שבא בדלי דלות. [1.5=24:16] ואכתי מקשינן: **עד כען, אם כן, פרוטה ופלגא הוי הדלי דלות ולא פרוטה?**

ומתריצין: **אמר רבא: כולה מילתא מיולדת יליף גם לענין היחס בין דלי דלות לדלות, ואע"פ שביולדת אין קרבן של דלי דלות.**

והכי קאמר: מרחם רחמנא עליה דדלות למיהוי חד מתלתין ותרי בעשירות, ומאי היא – קרבן דלות של יולדת. הכי נמי חס רחמנא עליה דדלי דלות במקום שיש דלי דלות, ומאי היא – עשירית האיפה, למיהוי חד מן תלתין ותריין בדלות. דהיינו אחד חלקי שלשים ושנים מכ"ד הפרוטות, שהן מחיר העורף שמביאה יולדת בדלות [0.75=24:32]. ומקשינן: **אי הכי, נכי חסר ריבעא דפרוטה הוי, דהיינו שלשת רבעי פרוטה?**

ומתריצין: **אין הכי נמי! אלא דלאו אורח ארעא לאיתויי פחות מפרוטה למקום, הלכך נקבע ששווי עשירית האיפה הוא לפחות**

וארבע פרוטות. [שהרי ברבע דינר יש ארבעים ושמונה פרוטות, ונמצא שבשמינית דינר, שהיא מחצית מרבע דינר, יש עשרים וארבע פרוטות]. ומעתה, שידעינן כי קרבן דלות של יולדת הוא במחיר עשרים וארבע פרוטות עלינו ללמוד את היחס שבין עשירית האיפה לפרידה של היולדת מדלי דלות שבשבעת ביטוי.

שאע"פ שאת היחס בין דלות לעשירות אנו למדין מיולדת, שהוא אחד לשלשים ושנים, מכל מקום, את היחס שבין דלי דלות לדלות אי אפשר ללמוד מיולדת, כיון שבקרבן יולדת אין קרבן בדלי דלות. ולכן אנו צריכים ללמוד את היחס שבין דלי דלות לדלות משבועת ביטוי שהוא מקום שיש בו דלי דלות.

ועד כען, אם כן, דלי דלות ביחס לדלות כמה הוי – רק חד משית עשר בדלות, ולא אחד לשלשים ושנים! כי דמהיכא יליף את היחסיות בין דלות לדלי דלות? משבועת ביטוי, ושם הרי היחס בין דלות לעשירות הוא אחד לשש עשרה, שהרי למדין זאת מכבש ואיל! שאיל לאשם, שהוא בן שנתיים, מחירו קבוע בתורה שהוא שני סלעים, והכבש שהוא בן שנה מחירו הוא סלע אחד. ובשבועת ביטוי מביאין בדלות שתי פרידות שמחירן רבע דינר תחת כבש של עשירות שמחירו ארבע דינרים, והיחס הוא אחד לשש עשרה. ורק שם יש גם קרבן של דלי דלות, ולכן ילפינן שהיחס בין דלי דלות לדלות הוא כמו היחס בין דלות

פרוטה.

גמר ביאתו, בכל זאת דינו כגומר ביאתו. ואילו בשפחה חרופה אינו חייב אלא על גמר ביאה.

מתניתין:

מה בין שפחה חרופה לכל העריות?

שלא שוותה השפחה להן לעריות לא בעונש ולא בקרבן. וכדמפרש —

שכל העריות — בחטאת, ואילו שפחה — באשם.

כל העריות קרבנן בנקבה, שחטאת יחיד לעולם נקבה. ואילו שפחה קרבנה בזכר, שהאשם לעולם זכר.

כל העריות, אחד האיש ואחד האשה שעברו על העבירה, שוין במכות, שאם היו מזדיין שניהם לוקין [באותן עריות שיש בהן חיוב מלקות], וחייבין שניהם בקרבן אם היו שוגגין. ואילו בשפחה לא השוה הכתוב לא את האיש לאשה במכות, שהאיש אינו לוקה אלא רק האשה לוקה במזיד. ולא השוה את האשה לאיש בקרבן, שהאשה אינה מביאה קרבן אפילו בשוגג והאיש מביא קרבן בין בשוגג בין במזיד.

כל העריות עשה בהן את המערה, אף שלא

וחייב בעריות קרבן על כל ביאה וביאה, ואילו בשפחה מביא קרבן אחד על הרבה ביאות [כדלעיל ט, א במשנה].

זו חומר החמיר בשפחה [בדבר זה החמיר יא-א הכתוב בשפחה מבעריות]: שעשה בה את המזיד כשוגג. שהאיש חייב קרבן גם אם הוא מזיד ואילו בשאר עריות חייב בקרבן רק כשעבר בשוגג [כדלעיל במשנה ט, א]. [אע"פ שבדרך כלל אין זו חומרא ביחס לעריות שהרי בעריות יש עליו עונש יותר חמור במזיד. מכל מקום באופן שלא התרו בו, חמורה השפחה מהעריות, שבעריות אין עליו אלא חיוב כרת ואם עשה תשובה בי"ד של מעלה מוחלין לו, ואילו בשפחה אין לו מחילה עד שיביא קרבן, ערוך לנר].

איזו היא שפחה חרופה?

כל שחציה שפחה וחציה בת חורין⁽³¹⁾. שנאמר "והפרה לא נפרתה", דמשמע שפדויה קצת אבל לא לגמרי, דברי רבי עקיבא.

רבי ישמעאל אומר: שפחה חרופה — זו

31. בגיטין [מג] למדנו, שנחלקו אמוראים בדין זה, דלרב ששת ורבא, אין הכונה לקידושין ממש, שהרי אי אפשר לקדש חצי אשה, אלא הוא יחוד בעלמא שנתיחדה לו, ורב חסדא ורבה ב"ר הונא סוברים, שזהו קידושים גמורים, [מאחר שלא שיר בקנינו]. אולם חידשה תורה שאינו חייב על ביאתה מיתה וחטאת, אלא אשם ומלקות. והערוך לנר מדקדק מדברי רש"י שם,

והגמרא בזבחים מדברת בשעירה דוקא. אולם הטורי אבן [חגיגה ו א ד"ה הראיה] תירץ, שההלכה נאמרה רק אם יש לקנות בסלע, אבל אם הוזלו הכבשים יכול לקנות בפחות מזה, וגם שאין זה מעכב בדיעבד, [אבל הדין דאשם בא בכסף שקלים, נאמר בכל ענין ואופן, והוא גם כן מעכב, כמו שכתבו התוס' כאן].